

TRESTNÉ STÍHANIE A SÚHLAS POŠKODENÉHO, KTORÝ JE PRÁVNICKOU OSOBOU

Právny záver, podľa ktorého súhlas s trestným stíhaním sa vyžaduje len od takého poškodeného, ktorý je fyzickou osobou majúcou konkrétny vnútorný pomer k páchatel'ovi (nie teda od právnickej osoby), nie je pri výklade Trestného poriadku ústavne udržateľný.

Tým, že zákonodarca v ustanovení § 211 ods. 2 Trestného poriadku ustanovil ako výnimku z pravidla o potrebe súhlasu poškodeného na trestné stíhanie konkrétnej osoby ako obvineného v prípade trestných činov vymenovaných v ustanovení § 211 ods. 1 Trestného poriadku viaceré taxatívne vymenované typy právnických osôb ako poškodených, zároveň určil, že v prípade ostatných (iných než vymenovaných) typov právnických osôb je potrebné použiť ustanovenie § 211 ods. 1 Trestného poriadku (v zmysle súhlasu poškodeného na trestné stíhanie dotknutej osoby). To platí bez ohľadu na z povahy veci vyplývajúcu absenciu vzťahu poškodeného (ako právnickej osoby) k osobe potencionálneho obvineného, ktorý je vymedzený v naostatok označenom ustanovení (právo poškodeného odmietnuť vypovedať proti dotknutej osobe ako svedok). Ustanovenie § 211 ods. 2 Trestného poriadku má teda v uvedenom smere povahu „lex specialis“ a nie je citovanou podmienkou podľa odseku 1 tohto ustanovenia obmedzené.

Keďže ide o bazálnu podmienku trestného stíhania konkrétnej osoby ako obvineného, základné právo byť stíhaný len spôsobom, ktorý ustanovuje zákon (čl. 17 ods. 2 prvá veta ústavy), môže byť naznačeným nesprávnym výkladom ustanovení § 211 ods. 1 a 2 Trestného poriadku (v ich vzájomnej súvzťažnosti) porušené.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 185/2020 z 27. augusta 2020)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára vo veci ústavnej sťažnosti JUDr. P. T., RNDr. P. T. a Ing. P. F., zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Užhorodská 21, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Daniel Blyšťan, pre namietané porušenie čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky postupom generálneho prokurátora Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. XVI/2 Pz 52/19/1000 a jeho prípisom zo 4. októbra 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. P. T., RNDr. P. T. a Ing. P. F. podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom generálneho prokurátora Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. XVI/2 Pz 52/19/1000 a jeho prípisom zo 4. októbra 2019 p o r u š e n é b o l i .

2. Prípís generálneho prokurátora Slovenskej republiky sp. zn. XVI/2 Pz 52/19/1000 zo 4. októbra 2019 z r u š u j e .

3. JUDr. P. T., RNDr. P. T. a Ing. P. F. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie vo výške po 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je im Generálna prokuratúra Slovenskej republiky p o v i n n á vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. P. T., RNDr. P. T. a Ing. P. F. p r i z n á v a náhradu trov konania v sume 611,50 € (slovom šesťstojedásť eur a päťdesiat centov), ktorú je Generálna prokuratúra Slovenskej republiky p o v i n n á vyplatiť na účet Advokátskej kancelárie JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Užhorodská 21, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Argumentácia ústavnej s'ťažnosti

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 185/2020-20 z 28. apríla 2020 bola prijatá na ďalšie konanie ústavná s'ťažnosť JUDr. P. T. (ďalej len „s'ťažovateľ 1“), RNDr. P. T. (ďalej len „s'ťažovateľ 2“) a Ing. P. F. (ďalej len „s'ťažovateľ 3“, resp. všetci spolu aj „s'ťažovatelia“) pre namietané porušenie čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) v konaní vedenom pod sp. zn. XVI/2 Pz 52/19/1000 a jeho prípisom zo 4. októbra 2019.

2. Podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže právny zástupca s'ťažovateľov v elektronickom podaní bez označenia dátumu doručenom ústavnému súdu 4. júna 2020, ako aj Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) vo vyjadrení z 22. mája 2020 doručenom ústavnému súdu 29. mája 2020 netrvali na ústnom pojednávaní.

3. Z ústavnej s'ťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa ČVS: PPZ-796/NKA-FP-VY-2017 z 12. marca 2019 bolo proti s'ťažovateľom (ako aj proti ďalším fyzickým osobám) vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1 a 4 písm. a) v súbehu so zločinom poškodzovania veriteľa podľa § 239 ods. 2 písm. a) a ods. 5 písm. a) a c) v spojení s § 138 písm. j) v spolupáchateľstve podľa § 20 Trestného zákona, a to celkom za štyri skutky popísané v uznesení.

4. Toto uznesenie vyšetrovateľa sa opiera v skutku o vyjadrenie Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline (ďalej len „USI“) pri stanovení hodnoty nehnuteľností a stanovení ceny primeraného nájmu, pričom tento „dôkaz“ bol pre vyšetrovateľa zjavne nosným – hlavným „dôkazom“. Zároveň je v uznesení nepravdivo uvedené, že ide o znalecký úkon, ktorý stanovil všeobecnú hodnotu nehnuteľností a nájmu, pričom sa v ňom tvrdí, že kúpna cena nehnuteľností vo výške 1 450 000 € bola značne podhodnotená v prospech kupujúceho a zároveň poškodzovala záujmy poisťovne R. (ďalej len „poisťovňa“), ako aj jej klientov – veriteľov, keďže USI spracoval vyjadrenie, v ktorom určil všeobecnú hodnotu nehnuteľností v čase ich predaja na sumu najmenej 4 000 000 € a cenu prenájmu plochy vo výške 4 € za nadhodnotený, teda nevýhodným predajom a prenájomom nebytových

priestorov a neuhradením kúpnej ceny bola poisťovni spôsobená škoda vo výške najmenej 4 000 000 €.

5. Predmetný výrok sa nezakladá na pravde, pretože „predbežné vyjadrenie“ USI nebolo možné považovať za znalecký úkon a tento „dôkaz“ vôbec neurčoval všeobecnú hodnotu nehnuteľností, ale ani primerané nájomné. V skutočnosti nešlo o znalecký úkon, čo konštatovalo aj Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, vyjadrenie vzniklo bez akejkoľvek predošlej obhliadky nehnuteľností, je nepreskúmateľné a konštatuje len akési dohady, pričom predbežným vyjadrením nie je možné určiť v trestnom konaní výšku škody, pretože sa tak môže stať iba znaleckým posudkom v zmysle ustanovenia § 126 Trestného zákona. Tento „dôkaz“ pritom vyvrátil tri plnohodnotné znalecké posudky nachádzajúce sa vo vyšetrovacom spise v momente vydania uznesenia o vznesení obvinenia, pričom ohodnotenie nehnuteľností sa líšilo v týchto troch posudkoch len znalecky prijateľnou odchýlkou približne 5 %. Predbežné vyjadrenie USI však určilo hodnotu štyrikrát vyššiu. Zároveň určilo, že v centre mesta Košice je nájom 4 € za m² kancelárskych priestorov neprimerane vysoký, a to taktiež bez akéhokoľvek preskúmateľného odôvodnenia.

6. Ďalšie skutky uvedené v uznesení o vznesení obvinenia nemajú v spisovom materiáli žiadny dôkazný podklad (nie sú podporené ani jediným dôkazom).

7. Sťažovateľ (neuvádza sa, konkrétne ktorý z nich, pozn.) podal proti uzneseniu o vznesení obvinenia blanketárnu sťažnosť. Požiadal, aby mu bol vyšetrovací spis nafotený a odovzdaný pre účely preštudovania pred podaním doplnenia odôvodnenia sťažnosti s tým, že sťažnosť odôvodní do 30 dní. Keďže vyšetrovateľ nevyjadril nijakú námietku proti takémuto postupu, sťažovateľ vychádzal z toho, že vyšetrovateľ žiadosť konkludentne akceptoval.

8. K odovzdaniu prefoteného spisu nikdy nedošlo a špeciálny prokurátor napriek tejto skutočnosti o blanketárnej sťažnosti rozhodol, pričom formalisticky uviedol, že sťažovateľ mohol sám do vyšetrovacieho spisu nahliadnuť, čo nevyužil. Špeciálny prokurátor sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia zamietol a formalisticky sa oprel o skutočnosť, že sťažovateľ nepodal odôvodnenie sťažnosti. Zároveň zopakoval nepravdivé tvrdenia uvádzané v uznesení o vznesení obvinenia a označil ich za zákonné.

9. Proti uzneseniu špeciálneho prokurátora podal sťažovateľ (opäť nie je konkrétne uvedené, ktorý z nich, pozn.) mimoriadny opravný prostriedok podľa ustanovenia § 363 a nasl. Trestného poriadku, v ktorom poukázal na už uvedené skutočnosti. Okrem toho zdôraznil, že:

a) trestné stíhanie proti jeho osobe nemohlo byť začaté a vedené, keďže poisťovňa ako poškodená nedala súhlas v zmysle § 211 ods. 1 Trestného poriadku, ale práve naopak, jasne a výstižne ozrejmla, že nesúhlasí s vedením trestného stíhania proti žiadnej osobe a necíti sa byť poškodená,

b) je v rozpore s právom na obhajobu a na spravodlivý súdny proces, ak orgán činný v trestnom konaní nedá obvinenému vedieť, že nesúhlasí s predĺžením lehoty na doplnenie sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia a prekvapivo rozhodne o opravnom prostriedku bez upovedomenia obvineného o tom, že mu prefotený spis do lehoty, kedy o sťažnostných námietkach rozhodne, nevydá,

c) vyšetrovateľ vzniesol obvinenie na báze znaleckého paaktu, ktorý v skutočnosti nie je znaleckým úkonom, ale len akýmsi nesprávnym úsudkom, a popri tom sa vôbec nezaoberal riadnymi znaleckými posudkami vedenými vo vyšetrovacom spise, hoci jeden z nich bol vyhotovený na základe žiadosti vyšetrovateľa; nie je preskúmateľné, prečo by mal mať prednosť akýsi „úsudok“ USI pred riadnymi znaleckými posudkami; stíhané skutky nie sú trestnými činmi, ide o bežné obchodnoprávne kontrakty,

d) o sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia rozhodoval prokurátor, ktorý sám vydal pokyn na vznesenie obvinenia, čo je v rozpore so zákonom [§ 190 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku].

10. Z prípisu generálneho prokurátora č. k. XVI/2 Pz 52/19/1000-11 zo 4. októbra 2019 vyplýva, že namietané, ale ani iné porušenia zákona neboli zistené, a preto sa návrhu na zrušenie uznesenia vyšetrovateľa a nadväzujúceho uznesenia špeciálneho prokurátora nevyhovelo. Podľa názoru generálneho prokurátora sa súhlas poškodeného s trestným konaním nevyžaduje od právnickej osoby, pretože zákon to ustanovuje len pri poškodených fyzických osobách. Pokyn daný vyšetrovateľovi musí mať minimálne obsahové náležitosti, pričom pokyn vyšetrovateľovi od špeciálneho prokurátora, na ktorý sa poukazuje, tieto náležitosti nemal. Poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktoré skutkovo, ale ani právne absolútne nesúviselo s prejednávanou námietkou. S poukazom na nepriliehavú judikatúru dospel generálny prokurátor k záveru, že osoba môže byť obvinená aj bez dôkazov s tým, že až v trestnom konaní sa ukáže, či podozrenie bolo dôvodné alebo nie. Napokon zdôraznil, že obvinený mal možnosť nahliadnuť do spisu, a preto nebolo porušené jeho právo tým, že nedošlo k prefoteniu spisu a k informovaniu o tom, že sa o podanej sťažnosti bude rozhodovať aj bez jej doplnenia, ktoré malo nasledovať po prefotení spisu.

11. Podľa názoru sťažovateľov generálny prokurátor v súvislosti s tvrdenou aplikovateľnosťou § 211 ods. 1 a 2 Trestného poriadku len na fyzické osoby [námietka uvedená v odseku 9 pod písm. a)] nevysvetlil rozdielnu aplikáciu tohto ustanovenia zo strany všeobecných súdov (napr. rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4 To 29/2017). Použil zužujúci výklad bez preskúmateľného odôvodnenia a nevyložil ustanovenie § 211 ods. 1 a 2 Trestného poriadku podľa jeho účelu a zmyslu v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy. Pritom platí, že keď sú prítomné rôzne možnosti výkladu, za správny výklad musí byť vzatý ten, ktorý zabezpečuje najväčšiu ochranu základných práv a slobôd. Nepochybne ustanovenie § 211 ods. 2 Trestného poriadku jasne deklaruje len výpočet tých právnických osôb, na ktoré sa ustanovenie § 211 ods. 1 nevzťahuje, a teda na zvyšný okruh právnických osôb je zrejme aplikovateľné. Inak by totiž nebol ustanovený ako výnimka z pravidla, čo je zrejme tak z gramatického, ako aj teleologického výkladu tohto ustanovenia. Tak gramatický výklad, ako aj výklad *ratione legis* jasne vyvracia nesprávny zužujúci výklad generálneho prokurátora. Zmysel a účel tejto právnej normy tkvie práve v dispozičnej zásade trestného konania zo strany poškodeného, a to i keď ide o právnickú osobu. Napriek tomu, že generálny prokurátor vie o judikatúre výkladovo diametrálne odlišnej, túto odignoroval a vôbec ju nebral do úvahy, hoci mal povinnosť minimálne vysvetliť a zdôvodniť, prečo zastáva opačný názor.

12. V súvislosti s námietkou uvedenou v odseku 9 pod písm. d) treba uviesť, že generálny prokurátor na odôvodnenie nesprávnosti právneho názoru sťažovateľov o tom, že špeciálny prokurátor vydal vyšetrovateľovi pokyn na vznesenie obvinenia, poukázal na internú (nie všeobecne záväznú) právnu úpravu, ktorou je jednak stanovisko generálneho prokurátora sp. zn. IV/1 Spr 71/17/1000 a rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené pod č. R 72/2017. V rozpore so znením internej právnej úpravy dospel k záveru, že nešlo o pokyn dozorujúceho prokurátora, keďže formálne neobsahoval požadované náležitosti. Špeciálny prokurátor pritom vyšetrovateľovi v pokyne z 8. marca 2019 uviedol: „keďže nie sú tieto skutkové okolnosti obsiahnuté v doteraz vydaných uzneseniach o začatí TS pre trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku treba aj o nich začať trestné stíhanie a viesť trestnú zodpovednosť

k osobám prepájajúcim menované firmy pri peňažných transakciách.“ Vyšetrotateľ 12. marca 2019 tento pokyn aj vykonal.

13. Je absolútne jasné po obsahovej aj gramatickej stránke, že špeciálny prokurátor vydal vyšetrotateľovi pokyn na vznesenie obvinenia sťažovateľa (neuvádza sa, ktorého z nich, pozn.), pričom nie je podstatné, či pri tomto pokyne dodržal interné príkazy alebo nejaké rozhodnutie všeobecného súdu. Vyšetrotateľ to zrejme aj takto pochopil, keď 12. marca 2019 vzniesol obvinenie proti osobám prepájajúcim dotknuté firmy pri peňažných transakciách. Je preto nepochybné, že dozorujúci prokurátor špeciálnej prokuratúry JUDr. M. S. bol v zmysle ustanovenia § 190 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku vylúčený z konania o opravnom prostriedku – sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia, no napriek tomu sám o tomto opravnom prostriedku rozhodol.

14. V súvislosti s námietkou uvedenou v odseku 9 pod písm. c) poukazujú sťažovatelia na nesprávny názor generálneho prokurátora, podľa ktorého osoba môže byť obvinená aj bez dôkazov. Pritom odkaz na rozhodnutie ústavného súdu č. k. III. ÚS 461/2015-33 neobstojí, keďže v uvedenej veci sa rozhodovalo o väzobnom stíhaní, pričom spáchanie skutku bolo preukázané a otázne bolo, či skutok spáchal obvinený. Podstatou tejto námietky bolo poukázať na to, že vyšetrotateľ sa oprel o neprocesný dôkaz rozporný s ustanovením § 126 Trestného poriadku, ktorý treba považovať doslovne za zdrap papiera. Pritom žiaden právny predpis nedovoľuje orgánom činným v trestnom konaní vzniesť obvinenie len na báze dohadov, pocitov a zdrapov papiera.

15. V súvislosti s námietkou uvedenou v odseku 9 pod písm. b) trvajú sťažovatelia na tom, že za daného skutkového stavu bol postup orgánov činných v trestnom konaní doslova úskočný a nezlučiteľný s právom na spravodlivý proces nerešpektujúcim svojvoľné úskoky vyšetrotateľa či prokurátora. Sťažovateľ (neuvádza sa, konkrétne ktorý, pozn.) sa domnieval, že spis sa kopíruje a že bude mať šancu doplniť sťažnosť. Vyšetrotateľ požadované predĺženie lehoty nenamietal, no špeciálny prokurátor predsa prekvapivo rozhodol bez predchádzajúceho upovedomenia sťažovateľa o skrátení lehoty. Takéto konanie nie je ani len slušné, nie to ešte zákonné v zmysle práva na obhajobu.

16. Uznesenie špeciálneho prokurátora o zamietnutí sťažnosti proti uzneseniu vyšetrotateľa o vznesení obvinenia trpí zásadnou právnou vadou, keďže rozhodla osoba (JUDr. M. S.), ktorá bola zo zákona z rozhodovania vylúčená, lebo sama vydala 8. marca 2019 pokyn na vznesenie obvinenia, čím bola v zmysle ustanovenia § 190 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku ex lege vylúčená z rozhodovania. Ďalej, hoci špeciálny prokurátor vedel o žiadosti sťažovateľov, podľa ktorej hodljú predložiť dôvody sťažnosti do 30 dní od doručenia fotokópie spisového materiálu, žiadosť sťažovateľov svojvoľne nerešpektoval, o neakceptovaní žiadosti ich vopred neupovedomil a prekvapivo rozhodol o ich nedoplnenej sťažnosti, i keď sťažovateľom ešte prefotený spisový materiál vyšetrotateľ nevydal.

17. Sťažovatelia požadujú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„I. Základné práva JUDr. Ing. P. T., RNDr. P. T., Ing. P. F. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky iným zásahom generálneho prokurátora Slovenskej republiky pod č. k. XVI/2 Pz 52/19/1000 zo dňa 4.10.2019, porušené boli.

II. Iný zásah generálneho prokurátora Slovenskej republiky pod č. k. XVI/2 Pz 52/19/1000 zo dňa 4.10.2019 zrušuje a vec vracia generálnemu prokurátorovi na ďalšie konanie a rozhodnutie.

III. Základné práva JUDr. P. T., RNDr. P. T., Ing. P. F. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, Štúrova 2, 812 85 Bratislava pod č. k. VII/2 Gv 268/17/1000 zo dňa 12.4.2019, porušené boli.

IV. Uznesenie Úradu špeciálnej prokuratúry generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/2 Gv 268/17/1000 zo dňa 12.4.2019 zrušuje a vec vracia Úradu špeciálnej prokuratúry generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na ďalšie konanie a rozhodnutie.

V. Základné práva JUDr. P. T., RNDr. P. T., Ing. P. F. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky a čl.17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Uznesením Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídium policajného zboru, Národná kriminálna agentúra, národná jednotka finančnej polície, expozitúra východ, Rastislavova 69 (toho času Rampová 7), 040 01 Košice pod č. k. ČVS: PPZ-796/NKA-FP-VY-2017 zo dňa 12. marca 2019, porušené boli.

VI. Uznesenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídium policajného zboru, Národná kriminálna agentúra, národná jednotka finančnej polície, expozitúra východ, Rastislavova 69 (toho času Rampová 7), 040 01 Košice pod č. k. ČVS: PPZ-796-NKA-FP-VY-2017 zo dňa 12. marca 2019 sa zrušuje a vec vracia vyšetrovateľovi na ďalšie konania a rozhodnutie.

VII. JUDr. P. T. priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 5000 EUR (slovom: päť tisíc Eur), ktoré je povinná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky vyplatiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VIII. RNDr. P. T. priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 5000 EUR (slovom: päť tisíc Eur), ktoré je povinná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky vyplatiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

IX. Ing. P. F. priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 5000 EUR (slovom: päť tisíc Eur), ktoré je povinná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky vyplatiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

X. JUDr. P. T., RNDr. P. T., Ing. P. F. sa priznáva náhrada trov konania vo výške 635,04 EUR, ktoré je Generálna prokuratúra Slovenskej republiky povinná zaplatiť na účet Advokátskej kancelárie JUDr. Daniel Blyšť'an s.r.o., so sídlom Brezová 10, 040 01 Košice, do troch dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Vyjadrenie generálnej prokuratúry a podanie sťažovateľov

18. Z vyjadrenia generálnej prokuratúry č. k. 2 GÚp 53/20/1000-7 z 22. mája 2020 doručeného ústavnému súdu 29. mája 2020 vyplýva, že navrhuje ústavnej sťažnosti nevyhovieť. Vzhľadom na to, že pre plynutie času už neprichádza do úvahy opätovné preskúmanie dôvodnosti argumentov sťažovateľov zo strany generálneho prokurátora v režime podľa § 363 až § 367 Trestného poriadku [a teda ani zmena právoplatného rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní, ktorým bolo sťažovateľom vznesené obvinenie (§ 364 ods. 3 Trestného poriadku)], generálna prokuratúra využíva vyjadrenie k ústavnej sťažnosti ako prostriedok na objasnenie všetkých hmotnoprávných i procesnoprávných aspektov prebiehajúceho prípravného konania v danej trestnej veci.

19. Zo skutkového hľadiska poukazuje generálna prokuratúra na to, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo sťažovateľovi 1 a sťažovateľovi 3 doručené počas výsluchu pred vyšetrovateľom 13., resp. 14. marca 2019. Obaja ihneď po doručení uznesenia podali proti nemu sťažnosť. Sťažovateľ 1 si pred svojím výsluchom v postavení obvineného zvolil obhajcu, ktorý sa na výsluch dostavil, pričom mu bolo umožnené poradiť sa s obhajcom bez prítomnosti tretej osoby. Následne odmietol vypovedať s tým, že po 15 dňoch od doručenia kópie celého vyšetrovacieho spisu „sa prihlási k výsluchu a chce byť vypočutý ako obvinený a objasniť veľa vecí v tejto veci“. Z rovnakých dôvodov odmietol vypovedať aj sťažovateľ 3 (v prítomnosti zvoleného obhajcu) a prisľúbil prihlásiť sa na výsluch v pozícii obvineného po 15 až 20 dňoch po doručení vyhotovenej kópie celého vyšetrovacieho spisu. Naopak, sťažovateľ 2 (tiež v prítomnosti zvoleného obhajcu) podal proti uzneseniu o vznesení obvinenia sťažnosť s tým, že jej dôvody uvedie v písomnej forme do 3 dní od doručenia uznesenia. Aj on odmietol vypovedať a prisľúbil objasnenie všetkých mu známych skutočností až po preštudovaní celého spisového materiálu, a to do 15 až 20 dní od doručenia jeho fotokópie. Sťažovateľ 2 skutočne prostredníctvom obhajcu JUDr. P. Č. 26. marca 2019 zaslal podanie, v ktorom spoločne s ďalšími spoluobvinenými (RNDr. A. T. a R. V.) podal sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia, považujúc ho za predčasné s tým, že pre jeho vydanie neboli naplnené hmotnoprávne a procesnoprávne predpoklady. Po ďalších všeobecných námietkach obhajca prisľúbil doplniť dôvody sťažnosti v lehote 30 dní odo dňa doručenia fotokópie spisového materiálu. Sťažovatelia pred svojím výsluchom doručili vyšetrovateľovi plnomocenstvo na ich obhajobu pre JUDr. P. Č. Keďže vyšetrovateľ podaným sťažnostiam v rámci autoremedúry nevyhovel, 1. apríla 2019 zaslal vyšetrovací spis špeciálnemu prokurátorovi na rozhodnutie o sťažnostiach podaných sťažovateľmi. Špeciálny prokurátor listom z 11. apríla 2019 elektronicky požiadal vyšetrovateľa o doplnenie ďalších údajov vrátane toho, či boli sťažovatelia znovu vypočutí, či využili možnosť nazretia do vyšetrovacieho spisu, resp. či bola ich obhajcovi poskytnutá fotokópia celého vyšetrovacieho spisu. Vyšetrovateľ špeciálnemu prokurátorovi toho istého dňa odpovedal, že sťažovatelia neboli ešte vypočutí, pretože ich spoločný obhajca požiadal o vyhotovenie fotokópie celého vyšetrovacieho spisu, ktorú osobne realizuje, a až potom, ako sa s obsahom vyhotovenej fotokópie oboznámi, budú vypovedať. Dodal tiež, že k nazretiu do vyšetrovacieho spisu po vydaní uznesenia o vznesení obvinenia zo strany sťažovateľov nedošlo. Dňa 12. apríla 2019 špeciálny prokurátor sťažnosti podané sťažovateľmi zamietol ako nedôvodné. Dňa 16. apríla 2019 boli vyšetrovateľovi osobne doručené plnomocenstvá od JUDr. Daniela Blyšťana, ktorými ho sťažovatelia splnomocnili ich obhajobou. Na základe žiadosti JUDr. Blyšťana bolo tomuto umožnené toho istého dňa nazrieť do vyšetrovacieho spisu, z ktorého si časť odfotil do mobilného telefónu a zároveň požiadal o vyhotovenie fotokópie celého vyšetrovacieho spisu na jeho náklady. Uviedol tiež, že dôvody podaných sťažností doplní v písomnej podobe po doručení a oboznámení sa s obsahom celého vyšetrovacieho spisu s tým, že požiadal o 20-dňovú lehotu na preštudovanie vyhotovenej a doručenej fotokópie spisu.

20. V súvislosti s uplatnenou námietkou absencie súhlasu poškodeného s trestným stíhaním podľa ustanovenia § 211 Trestného poriadku generálna prokuratúra uvádza, že generálny prokurátor dostatočne reagoval na námietku sťažovateľov o potrebe súhlasu na trestné stíhanie od právnickej osoby, ktorou má byť samotná poisťovňa. Uprednostnil doteraz nezmenený výklad najvyššieho súdu, podľa ktorého sa súhlas s trestným stíhaním pripúšťa len od fyzickej osoby (majúcej konkrétny vnútorný pomer k páchatelovi), nie osoby právnickej (podobne je to tak aj v Českej republike). Nejde teda o výklad contra legem, len o príklon k jednému z dvoch

možných výkladov, pričom dosiaľ ani najvyšší súd svoj právny názor nezmenil. Aktuálne k tomu nevyužil ani príležitosť v trestnej veci vedenej pod sp. zn. 2 Tdo 74/2018 z 25. februára 2020. Poškodená poisťovňa je síce právnickou osobou, avšak jej akcionármi sú nielen sťažovatelia, ale aj ďalšie fyzické osoby a právnické osoby bez akéhokolvek vnútorného pomeru k páchatelom trestnej činnosti. Práve pre absenciu konkrétneho zákonom vyžadovaného blízkeho vzťahu poškodených osôb k obvineným (sťažovateľom) generálny prokurátor nepovažoval pre vznesenie obvinenia sťažovateľom za potrebné vyžiadať súhlas ktoréhokolvek z veriteľov, resp. samotnej poisťovne. Arbitrárnosť upovedomenia generálneho prokurátora nemožno odvodzovať len od iného právneho názoru prezentovaného v konaní sťažovateľmi.

21. K námietke neposkytnutia primeraného času na odôvodnenie sťažností proti uzneseniu o vznesení obvinenia generálna prokuratúra uvádza, že generálny prokurátor vyjadruje stručný postoj, podľa ktorého špeciálny prokurátor rozhodol o sťažnostiach až po jednom mesiaci od doručenia uznesenia, pričom i táto skutočnosť nasvedčuje tomu, že sťažovatelia mali dostatočný priestor nielen na odôvodnenie sťažností, ale i na využitie práva nazrieť do vyšetrovacieho spisu. Lehota, v ktorej špeciálny prokurátor o sťažnostiach rozhodol, vysoko prevyšuje zákonnú lehotu podľa ustanovenia § 187 ods. 1 Trestného poriadku, ktorá je z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľná. Nad uvedený rámec je potrebné zdôrazniť, že sťažovatelia sa zavádzajúcou argumentáciou snažili vtiahnuť generálneho prokurátora do polemiky o porušení ich práv na obhajobu. V skutočnosti totiž po prevzatí uznesenia o vznesení obvinenia nepožiadali o vyhotovenie fotokópie vyšetrovacieho spisu pre účely odôvodnenia sťažnosti, ale pre účely ich prípravy na výsluch v postavení obvinených. Práve táto skutočnosť bola dôvodom, pre ktorý sťažovatelia odmietli vypovedať pred vyšetrovateľom 13. a 14. marca 2019. Sťažovateľ 2 prisľúbil podanú sťažnosť doplniť do 3 dní od doručenia uznesenia a v písomnej sťažnosti podanej prostredníctvom zvoleného obhajcu uviedol len všeobecné dôvody s tým, že požiadal o možnosť opäť doplniť odôvodnenie sťažnosti až po doručení fotokópie vyšetrovacieho spisu. Naviazal pritom doplnenie sťažnosti na nekonkrétny a nejednoznačný okamih, ku ktorému ani nemuselo dôjsť. Vyhotovovanie fotokópií spisu a jeho častí si vyžaduje podstatne viac súčinnosti, ako prejavili sťažovatelia. Ide o rozsiahly spisový materiál, ktorého podstatnú časť tvorí účtovný materiál poisťovne, ktorej boli sťažovatelia konateľmi. Časť listinných dôkazov sami vyšetrovatelia predložili a tieto teda neboli pre nich neznáme.

22. K namietanému nedostatku dôkazov pre vznesenie obvinenia generálna prokuratúra uvádza, že vzhľadom na opísaný skutkový stav nie je táto námietka opodstatnená, pričom odkazuje na príslušnú časť upovedomenia generálneho prokurátora.

23. V súvislosti s namietanou zaujatosťou špeciálneho prokurátora konajúceho o sťažnostiach proti uzneseniu, na vydanie ktorého dal pokyn, treba uviesť, že táto námietka neobstojí. Je pravdou, že špeciálny prokurátor upozornil vyšetrovateľa na potrebu zaoberať sa aj tou časťou trestného oznámenia Národnej banky Slovenska, v ktorej táto uvádzala podozrivé peňažné transakcie s podozrivou českou spoločnosťou. Aj napriek tomu, že špeciálny prokurátor sformuloval potrebu začať trestné stíhanie a „viest trestnú zodpovednosť“ voči osobám prepájajúcim túto firmu s poisťovňou, išlo len o všeobecné, ničím nekonkretizované odporúčanie. Potvrďuje to fakt, že nešpecifikoval ani obsah protiprávneho konania (opis miesta, času a spôsobu spáchania skutku), jeho právnu kvalifikáciu (trestný čin podľa osobitnej časti trestného zákona) a ani osoby, ktoré sa protiprávneho konania mali dopustiť. Naopak, za podozrivé osoby považoval „osoby prepájajúce“ obe firmy, t. j. H. a poisťovňa. Bolo len

vo výlučnej kompetencii vyšetrovateľa, akým spôsobom a v akom rozsahu vyhodnotí toto pripomenutie špeciálneho prokurátora, a to v kontexte s rozsahom dovtedy zabezpečených dôkazov. Výsledkom bolo začatie trestného stíhania a vznesenie obvinenia len sťažovateľovi 2. Na druhej strane, tým istým spôsobom poukázal špeciálny prokurátor aj na dôvodnú existenciu podozrenia, že skresľovaním účtovníctva vedením poisťovne došlo k spáchaniu ďalšieho trestného činu, na ktorý vyšetrovateľ pri vydávaní uznesenia o vznesení obvinenia vôbec nereflektoval. Na základe uvedených skutočností možno dospieť k záveru, že vyšetrovateľ vydal uznesenie o vznesení obvinenia autonómne, bez akýchkoľvek vplyvov zo strany špeciálneho prokurátora, ktorý jediný môže právne relevantným spôsobom ovplyvniť postup a rozhodovanie vyšetrovateľa. Platí, že všeobecné upozornenia (odporúčania) či právne úvahy dozorového prokurátora k ďalšiemu vývoju trestného konania nemajú charakter záväzného pokynu pre vykonanie akéhokoľvek úkonu vyšetrovateľa. Ide len o štandardné prejavy výkonu dozoru prokurátora spojené s jeho zodpovednosťou za priebeh a výsledok prípravného konania.

24. Z elektronického podania právneho zástupcu sťažovateľov bez označenia dátumu (v odpovedi na výzvu ústavného súdu z 2. júna 2020) doručeného ústavnému súdu 4. júna 2020 vyplýva, že v súvislosti s vyjadrením generálnej prokuratúry z 22. mája 2020 sťažovatelia nevyužívajú možnosť zaujať stanovisko, a to v záujme časovej hospodárnosti konania.

III.

Ústavnou sťažnosťou napadnuté rozhodnutie a ďalšie relevantné listinné dôkazy

25. Z prípisu špeciálneho prokurátora č. k. VII/2 Gv 268/17/1000-112 z 8. marca 2019 adresovaného vyšetrovateľovi vyplýva: „Z voľne dostupných údajov na internete je zistené, že firma H. má v predmete činnosti realitnú činnosť a veľkoobchod so zdravotníckym materiálom, že bola prevzatá firmou B. v roku 2017. Ďalej z týchto zdrojov vyplýva prepojenie osôb evidovaných u spol. H. so sídlom v Brne a u R., pričom H. mal mať 97,79 % podiel v spol. T. c., ktorá vlastní 46,38 percent akcií R. Keďže nie sú tieto skutkové okolnosti obsiahnuté v doteraz vydaných uzneseniach o začatí TS pre trestný čin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku treba aj o nich začať trestné stíhanie a viesť trestnú zodpovednosť k osobám prepájajúcim menované firmy pri peňažných transakciách.“ Prípis je podpísaný prokurátorom JUDr. M. S.

26. Z uznesenia vyšetrovateľa sp. zn. ČVS: PPZ-796/NKA-FP-VY-2017 z 12. marca 2019 vyplýva, že proti sťažovateľom, ako aj ďalším osobám bolo vznesené obvinenie za trestné činy uvedené v bode 2. Podľa názoru vyšetrovateľa skutočnosti zistené po začatí trestného stíhania a dôkazy zadovážené v tomto štádiu trestného konania sú dostatočným podkladom pre vyslovenie záveru, že skutok, za ktorý bolo vznesené obvinenie, spáchali obvinení úmyselným konaním naplňajúcim všetky obligatórne znaky skutkovej podstaty označených trestných činov.

27. Z prípisu vyšetrovateľa sp. zn. ČVS: PPZ-796/NKA-FP-VY-2017 z 1. apríla 2019 adresovaného špeciálnemu prokurátorovi vyplýva, že predkladá na rozhodnutie sťažnosti podané sťažovateľmi (ako aj viacerými ďalšími obvinenými osobami) proti uzneseniu o vznesení obvinenia z 12. marca 2019. Sťažovateľ 2 podal sťažnosť 14. marca 2019 priamo do zápisnice o jeho výsluchu s tým, že dôvody sťažnosti uvedie v písomnej forme do 3 dní od doručenia uznesenia. Následne podal písomnú sťažnosť aj jeho zvolený obhajca JUDr. P. Č. 26. marca 2019. Sťažovateľ 3 podal sťažnosť 13. marca 2019 priamo do zápisnice o jeho výsluchu. Sťažovateľ 1 taktiež podal sťažnosť 13. marca 2019 priamo do zápisnice o jeho výsluchu.

28. Z uznesenia špeciálneho prokurátora č. k. VII/2 Gv 268/17/1000-146 z 12. apríla 2019 vyplýva, že ním boli sťažnosti podané sťažovateľmi proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia zamietnuté ako nedôvodné. Proti uzneseniu podali sťažovatelia sťažnosť, a to ústne do zápisnice o ich výsluchu. V ďalšom si sťažovatelia zvolili za obhajcu JUDr. P. Č. Tento obhajca za sťažovateľa 2 jeho sťažnosť podaním z 26. marca 2019 odôvodnil. Uviedol, že uznesenie o vznesení obvinenia je minimálne predčasne vydané, tento procesný úkon nestačí na to, aby boli zistené skutočnosti nasvedčujúce záveru, že bol spáchaný trestný čin a že ho spáchala určitá osoba. K existencii odôvodneného záveru sa bude možné podrobne vyjadriť potom, ako bude vyhotovená kópia spisového materiálu s tým, že najneskôr do 30 dní od jej doručenia budú dôvody sťažnosti doplnené. Sťažovateľ 3 a sťažovateľ 1 sťažnosti podané priamo do zápisníc o ich výsluchoch z 13. marca 2019 nejako zvlášť neodôvodnili, a to ani písomnými podaniami zvoleného obhajcu z 15. marca 2019. Sťažovatelia, ako aj ich obhajca mali dostatočnú možnosť odôvodniť ústne do zápisnice podané sťažnosti na základe obsahu napadnutého uznesenia, podania výpovede, ako aj možnosti nazrieť do spisu, čo dosiaľ nevyužili. S poukazom najmä na ustanovenie § 189 ods. 3 Trestného poriadku odkladanie uvedenia dôvodov sťažnosti na nejakú lehotu po doručení rozsiahleho spisu treba považovať za nedôvodné a neopodstatnené.

29. Z prípisu generálneho prokurátora č. k. XVI/2 Pz 52/19/1000-11 zo 4. októbra 2019 adresovaného sťažovateľom a podpísaného námestníčkou generálneho prokurátora v zastúpení generálneho prokurátora vyplýva, že návrhu na zrušenie uznesenia vyšetrovateľa o vznesení obvinenia v spojení s uznesením špeciálneho prokurátora o zamietnutí sťažností podaných sťažovateľmi proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia nevyhovelo, keďže nezistilo tvrdené, ale ani iné porušenia zákona.

Podľa konštatovania generálneho prokurátora sťažovatelia poukazujú predovšetkým na absenciu súhlasu poškodeného podľa § 211 Trestného poriadku. Ďalej namietajú, že o sťažnosti proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia rozhodoval prokurátor, ktorý na vznesenie obvinenia dal pokyn. Napokon vyslovujú pochybnosti o výške škody uvedenej v uznesení o vznesení obvinenia.

Podľa názoru generálneho prokurátora vzhľadom na ustanovenie § 211 ods. 1 Trestného poriadku trestné stíhanie pre trestný čin poškodzovania povinností pri správe cudzieho majetku podľa § 237 a § 238, ako aj poškodzovania veriteľa podľa § 239 Trestného zákona proti tomu, kto je vo vzťahu k poškodenému osobou, voči ktorej by mal poškodený ako svedok právo odoprieť výpoveď, možno začať a v už začatom trestnom stíhaní pokračovať iba so súhlasom poškodeného, pričom ak je poškodených jedným skutkom niekoľko, stačí súhlas len jedného z nich. Podľa § 130 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku má právo odoprieť výpoveď ako svedok príbuzný obvineného v priamom rade, jeho súrodenc, osvojiteľ, osvojenc, manžel a druh. Podľa § 130 ods. 2 prvej vety Trestného poriadku svedok je oprávnený odoprieť vypovedať, ak by výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe, svojmu príbuznému v priamom rade, svojmu súrodencovi, osvojiteľovi, osvojencovi, manželovi alebo druhovi, alebo iným osobám v rodinnom alebo obdobnom pomere, ktorých ujmu by právom pociťoval ako vlastnú ujmu. Z citovaných ustanovení je nesporné, že súhlas na začatie trestného stíhania možno žiadať len od fyzickej osoby, ktorá má postavenie poškodeného a ktorá z dôvodov uvedených v ustanovení § 130 Trestného poriadku má právo odoprieť výpoveď. Právny záver, podľa ktorého sa na začatie trestného konania v danej veci vyžaduje súhlas poisťovne ako poškodenej právnickej osoby, je teda nesprávny a nie je v súlade s platnou právnou úpravou.

V súvislosti s tvrdeným pokynom špeciálneho prokurátora na vznesenie obvinenia treba poukázať na stanovisko najvyššieho súdu uverejnené pod R 72/2017, podľa ktorého „Ak prokurátor ruší uznesenie policajta, môže mu v odôvodnení svojho rozhodnutia (a to aj v prípade uvedenom v § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku) nariadiť vykonanie úkonu (§ 194 ods. 5 Trestného poriadku) – vydanie konkrétneho uznesenia; taký procesný prejav vôle prokurátora je zároveň jeho záväzným pokynom v zmysle § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku. Musí však ísť o jednoznačne vyjadrenú povinnosť, nie o zvažovanie určitého postupu policajtom na základe prokurátorom označených (už zistených alebo následne zisťovaných) okolností. Iba jednoznačne vyjadrený pokyn v zmysle predchádzajúcej vety vylučuje prokurátora z rozhodovania o sťažnosti proti dotknutému (následne vydanému) rozhodnutiu policajta v zmysle § 190 ods. 2 písm. a) (alternatíva druhá), § 31 ods. 3 (veta posledná) Trestného poriadku.“ Podľa stanoviska generálneho prokurátora sp. zn. IV/1 Spr 71/17/1000 z 20. februára 2017, na ktoré sa sťažovatelia odvolávajú, pokyn dozorového prokurátora na vydanie uznesenia musí spĺňať formálne aj obsahové náležitosti. Minimálne musí obsahovať spisovú značku veci na prokuratúre a na polícii, označenie predmetu trestnej veci a údaj o tom, podľa ktorého zákonného ustanovenia bol pokyn vydaný, jasné a jednoznačné znenie záväzného pokynu, ktoré z obsahového hľadiska nevzbudzuje pochybnosti o tom, či ide o pokyn alebo len o odporúčanie, resp. usmernenie, ako ďalej vo veci postupovať (napr. záväzný pokyn na vznesenie obvinenia konkrétnej osobe, pre aký trestný čin a za aký skutok), odôvodnenie pokynu a uvedenie lehoty, v ktorej má byť pokyn splnený. Označený text vyhodnotený sťažovateľmi ako pokyn prokurátora nespĺňa formálne a obsahové náležitosti špecifikované najvyšším súdom, resp. stanoviskom generálneho prokurátora, a preto nie je možné považovať ho za pokyn na vznesenie obvinenia konkrétnej osobe.

Vo vzťahu k dôvodnosti uznesenia o vznesení obvinenia treba poukázať na uznesenie ústavného súdu č. k. III. ÚS 461/2015-33 a na právny záver tam uvedený, podľa ktorého «Trestný poriadok (ako zákon na ktorý poukazuje ústava vo svojom čl. 17 ods. 2) nevyžaduje, aby existencia dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu bola podložená aj zodpovedajúcimi dôkazmi proti obvinenému. V tejto súvislosti je, naopak, potrebné zdôrazniť, že až po vznesení obvinenia sa v rozhodujúcej miere otvára priestor na dokazovanie v prípravnom konaní, v dôsledku čoho sa dôvodnosť vzneseného obvinenia postupne „odkrýva“ (t. j. buď potvrdzuje, alebo vyvracia) práve dokazovaním.». S prihliadnutím na citovaný právny názor ústavného súdu treba uviesť, že výška škody spôsobenej trestnou činnosťou jednotlivých obvinených bude predmetom ďalšieho dokazovania. Pri jej prvotnej špecifikácii sa vychádzalo z dôkazov zadovážených do vznesenia obvinenia a je nepochybné, že v ďalšom konaní budú v uvedenom smere vykonané ďalšie dôkazy vrátane znaleckých, a to aj so zohľadnením návrhov obvinených.

Uznesenie špeciálneho prokurátora nebolo vydané predčasne, a sťažovateľom preto nebolo upreté právo na riadnu obhajobu. Trestný poriadok v ustanovení § 69 upravuje právo obvinených nazrieť do spisu. Skutočnosť, že sťažovatelia toto právo nevyužili, nie je možné bez ďalšieho pričítať na vrub špeciálnemu prokurátorovi, ktorý rozhodol o sťažnostiach mesiac potom, ako bolo doručené uznesenie o vznesení obvinenia.

IV.

Relevantná právna úprava

30. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo

ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

31. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

32. Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

33. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

34. Podľa čl. 49 ústavy len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie.

35. Podľa § 31 ods. 3 poslednej vety Trestného poriadku z rozhodovania o sťažnosti na nadriadenom orgáne je vylúčený prokurátor, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal alebo dal naň súhlas alebo pokyn.

36. Podľa § 190 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku ak lehota na podanie sťažnosti už všetkým oprávneným osobám uplynula a sťažnosti sa nevyhovelo podľa odseku 1, predloží vec na rozhodnutie policajt prokurátorovi, ktorý vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní, a ak ide o sťažnosť proti uzneseniu, ku ktorému tento prokurátor dal súhlas alebo pokyn, jeho prostredníctvom nadriadenému prokurátorovi.

37. Podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku trestné stíhanie pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 157 a 158, ohrozovania pohlavnou chorobou podľa § 167, neposkytnutia pomoci podľa § 177 a 178, porušovania domovej slobody podľa § 194, ochrany súkromia v obydlí podľa § 194a, porušovania tajomstva prepravovaných správ podľa § 196 a § 197, krádeže podľa § 212, sprenevery podľa § 213, neoprávneného užívania cudzej veci podľa § 215, neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla podľa § 216 a § 217, neoprávneného zásahu do práva k domu, bytu alebo nebytovému priestoru podľa § 218, neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku, elektronických peňazí alebo inej platobnej karty podľa § 219, podvodu podľa § 221, podielníctva podľa § 231 a § 232, úžery podľa § 235, zatajenia veci podľa § 236, porušovania povinností pri správe cudzieho majetku podľa § 237 a § 238, poškodzovania veriteľa podľa § 239, zvýhodňovania veriteľa podľa § 240, poškodzovania cudzej veci podľa § 245 a § 246, poškodenia a zneužitia záznamu na nosiči informácií podľa § 247, porušovania autorského práva podľa § 283, krivého obvinenia podľa § 345, nebezpečného prenasledovania podľa § 360a, ohovárania podľa § 373, poškodzovania cudzích práv podľa § 375 Trestného zákona proti tomu, kto je vo vzťahu k poškodenému osobou, voči ktorej by mal poškodený ako svedok právo odprieť výpoveď, ako aj pre trestný čin opilstva podľa § 363 Trestného zákona, ak inak vykazuje znaky skutkovej podstaty niektorého z týchto trestných činov, možno začať a v už začatom trestnom stíhaní pokračovať

iba so súhlasom poškodeného. Ak je poškodených jedným skutkom niekoľko, stačí súhlas len jedného z nich.

38. Podľa § 211 ods. 2 Trestného poriadku ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak takým činom bola spôsobená smrť alebo poškodeným je štát, obec, vyšší územný celok, právnická osoba s majetkovou účasťou štátu alebo právnická osoba, ktorá hospodári s verejnými financiami.

39. Podľa § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku pri výkone dozoru je prokurátor oprávnený dávať záväzné pokyny na postup podľa § 197, vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie trestných činov a určovať lehoty na ich vybavenie, pričom také pokyny sú súčasťou spisu.

40. Podľa § 230 ods. 3 Trestného poriadku prokurátor v prípadoch ustanovených v ods. 2 písm. a), d), f) alebo g) rozhoduje opatrením a v prípade ustanovenom v ods. 2 písm. e) rozhoduje uznesením, ktoré sa doručuje obvinenému a poškodenému.

41. Podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku generálny prokurátor zruší právoplatné rozhodnutie prokurátora alebo policajta, ak takým rozhodnutím alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon.

42. Podľa § 364 ods. 1 Trestného poriadku návrh na postup podľa § 363 ods. 1 môžu podať do troch mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia

- a) obvinený vo svoj prospech,
- b) v prospech obvinenej osoby, ktoré by mohli podať v jeho prospech odvolanie,
- c) poškodený v neprospech obvinenej,
- d) zúčastnená osoba.

43. Podľa § 364 ods. 3 Trestného poriadku generálny prokurátor môže zrušiť rozhodnutie podľa § 363 ods. 1 do šiestich mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia.

44. Podľa § 163a ods. 1 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „starý Trestný poriadok“) trestné stíhanie pre trestné činy krivého obvinenia podľa § 174, ohovárania podľa § 206, neposkytnutia pomoci podľa § 207 a § 208, poškodzovania cudzích práv podľa § 209, ublíženia na zdraví podľa § 223 a § 224, ohrozovania pohlavnou chorobou podľa § 226, krádeže podľa § 247, sprenevery podľa § 248, neoprávneného užívania cudzej veci podľa § 249, neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla podľa § 249a, podvodu podľa § 250, podielníctva podľa § 251 a § 251a, úžery podľa § 253, zatajenia veci podľa § 254, porušovania povinností pri správe cudzieho majetku podľa § 255, poškodzovania veriteľa podľa § 256, zvýhodňovania veriteľa podľa § 256a, poškodzovania cudzej veci podľa § 257 a poškodenia a zneužitia záznamu na nosiči informácií podľa § 257a Trestného zákona proti tomu, kto je vo vzťahu k poškodenému osobou, voči ktorej by mal poškodený ako svedok právo odoprieť výpoveď (§ 100 ods. 2), ako aj pre trestný čin opilstva podľa § 201a Trestného zákona, ak inak vykazuje znaky skutkovej podstaty niektorého z týchto trestných činov, možno začať a už v začatom trestnom stíhaní pokračovať iba so súhlasom poškodeného. Ak je poškodených jedným skutkom niekoľko, stačí súhlas len jedného z nich.

45. Podľa § 163a ods. 2 starého Trestného poriadku ustanovenie odseku 1 sa však nepoužije, ak takým činom bola spôsobená smrť.

46. Podľa § 163a ods. 3 starého Trestného poriadku ak poškodený nepredloží svoje vyjadrenie prokurátorovi, vyšetrovateľovi alebo policajnému orgánu písomne, zaznamená sa jeho obsah do zápisnice. Súhlas s trestným stíhaním môže poškodený výslovným vyhlásením vziať kedykoľvek späť, a to až dovtedy, kým sa odvolací súd neodoberie na záverečnú poradu. Výslovne odopretý súhlas však nemožno znovu udeliť.

V.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

47. Jadrom podanej ústavnej sťažnosti sú dve námietky.

48. Sťažovatelia predovšetkým nesúhlasia s právnym názorom generálneho prokurátora o neaplikovateľnosti ustanovenia § 211 Trestného poriadku na takých poškodených, ktorí sú právnickými osobami. Inými slovami, podľa názoru generálneho prokurátora v prípade, keď poškodenými sú právnické osoby, trestné stíhanie pre trestné činy vymenované v ustanovení § 211 ods. 1 Trestného poriadku možno začať a v začatom trestnom stíhaní pokračovať aj bez súhlasu poškodenej právnickej osoby [pozri bod 9 písm. a) a ods. 11].

49. Okrem toho sú sťažovatelia presvedčení, že o ich sťažnostiach proti uzneseniu o vznesení obvinenia rozhodoval prokurátor, ktorý sám vydal pokyn na vznesenie obvinenia, pričom takýto postup je v rozpore s ustanovením § 190 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku [pozri bod 9 písm. d), ods. 12 a 13].

50. Generálna prokuratúra v súvislosti s námietkou absencie súhlasu poškodeného s trestným stíhaním podľa ustanovenia § 211 Trestného poriadku uvádza, že generálny prokurátor uprednostnil doteraz nezmenený výklad najvyššieho súdu, podľa ktorého sa súhlas s trestným stíhaním pripúšťa len od fyzickej osoby (majúcej konkrétny vnútorný pomer k páchatelovi), nie právnickej osoby. Najvyšší súd aktuálne nevyužil ani príležitosť zmeniť tento výklad v trestnej veci vedenej pod sp. zn. 2 Tdo 74/2018, a to v rozsudku z 25. februára 2020 (pozri bod 20).

51. Na margo námietky zaujatosti špeciálneho prokurátora konajúceho o sťažnostiach proti uzneseniu, na vydanie ktorého dal pokyn, generálna prokuratúra uvádza, že hoci špeciálny prokurátor upozornil vyšetrovateľa na potrebu zaoberať sa aj tou časťou trestného oznámenia, v ktorej sa uvádzali podozrivé peňažné transakcie s českou spoločnosťou, avšak išlo len o všeobecné, ničím nekonkretizované odporúčanie (pozri bod 23).

52. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

53. Podstatou základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy poskytovanú orgánom štátnej správy je umožniť každému reálny prístup k príslušnému orgánu a tomu zodpovedajúca povinnosť o veci konať tak, aby nedošlo k porušeniu ústavnoprocených princípov upravených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy. Obsahom základného práva na inú právnu ochranu na inom orgáne Slovenskej republiky, ktorého sa v spojení s čl. 51 ústavy možno domáhať len „v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie

vykonávajú“, nie je však povinnosť takéhoto orgánu vyhovieť návrhu účastníka konania (I. ÚS 84/97, II. ÚS 265/2018).

54. Pri aplikovaní už uvedených všeobecných právnych východísk na daný prípad treba predovšetkým zdôrazniť, že sa nestáva po prvýkrát, aby ústavný súd meritórne (po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie) skúmal ústavnosť a zákonnosť upovedomenia generálneho prokurátora, ktorým tento návrhu na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku nevyhovel. Vo veci sp. zn. II. ÚS 265/2018 sťažovateľ namietal, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo považované za právoplatne vydané aj napriek tomu, že mu nebolo nikdy riadne doručené, pričom generálny prokurátor za takéhoto stavu jeho návrhu na zrušenie (podľa sťažovateľa) právoplatného, avšak v skutočnosti iba fiktívneho uznesenia, nevyhovel. Ústavný súd (považujúc uplatnenú námietku z ústavnoprávneho hľadiska za celkom zásadnú) ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie. Keďže sa v následnom konaní vo veci samej preukázalo, že uznesenie o vznesení obvinenia v skutočnosti bolo doručené a nadobudlo právoplatnosť, napokon ústavnej sťažnosti nevyhovel (nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 265/2018-93 z 10. januára 2019).

55. Za obdobný treba považovať aj daný prípad, a to v tom zmysle, že i tu sťažovatelia uplatňujú z ústavnoprávneho hľadiska veľmi zásadné a závažné námietky, najmä v súvislosti s oprávnenosťou vedenia trestného stíhania voči nim, keďže k tomu nedal súhlas poškodený, hoci ide o trestný čin vymenovaný v ustanovení § 211 ods. 1 Trestného poriadku. Ústavná sťažnosť teda nastoľuje, inter alia, celkom zásadnú otázku samotnej prípustnosti vedenia trestného stíhania, čo ústavný súd nemohol ponechať nepovšimnuté, a to predovšetkým s prihliadnutím na čl. 17 ods. 2 ústavy, podľa ktorého nikoho nemožno stíhať inak ako spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

K oprávnenosti vedenia trestného stíhania bez súhlasu poškodenej právnickej osoby

56. Právny záver generálnej prokuratúry, podľa ktorého vzhľadom na existujúcu judikatúru najvyššieho súdu súhlas s trestným stíhaním sa pripúšťa len od takého poškodeného, ktorý je fyzickou osobou majúcou konkrétny vnútorný pomer k páchatelovi (nie teda od právnickej osoby), nepovažuje ústavný súd za dostatočne presvedčivý a jednoznačný.

57. Generálna prokuratúra sa odvoláva predovšetkým na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tz 11/99 z 26. augusta 1999, ktorým bolo vyhovené sťažnosti pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom proti uzneseniu odvolacieho súdu potvrdzujúceho zastavenie trestného stíhania obvineného pre trestný čin sprenevery z dôvodu neprípustnosti trestného stíhania pre nesúhlas poškodeného. Podľa názoru najvyššieho súdu trestný čin sprenevery podľa § 248 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 bol uvedený v ustanovení § 163a starého Trestného poriadku, a dopadal preto naň režim tzv. dispozičného práva na udelenie súhlasu či nesúhlasu s trestným stíhaním. Na tomto základe možno podľa názoru najvyššieho súdu uzavrieť, že ak by poškodení boli vo vzťahu k obvinenému osobami, ktoré by mohli podľa § 100 ods. 2 starého Trestného poriadku odoprieť výpoveď, mohlo by sa trestné stíhanie proti nim viesť len po udelení súhlasu týchto poškodených osôb, pričom by stačil aj súhlas čo i len jedného z poškodených. Poškodenou je v tomto prípade právnická osoba. Ak sa má v trestnom konaní aplikovať ustanovenie § 163a starého Trestného poriadku, právo udeliť alebo neudeliť súhlas s trestným stíhaním má iba fyzická osoba, lebo iba takáto osoba môže byť v trestnom konaní vypočutá ako svedok. Iba fyzická osoba môže totiž mať k obvinenému blízky vzťah a pociťovať ujmu obvineného ako svoju vlastnú ujmu. Má teda práve z tohto

dôvodu právo v zmysle § 100 ods. 2 starého Trestného poriadku odoprieť výpoveď voči obvinenému, ktorý je mu tzv. blízkou osobou.

58. Ďalej generálna prokuratúra poukazuje aj na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 74/2018 z 25. februára 2020 s tým, že najvyšší súd nevyužil v danom prípade možnosť odchyliť sa od už uvedenej judikatúry. Z rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že rozhodoval o dovolaní ministra spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým tento potvrdil zastavenie trestného stíhania pre obzvlášť závažný zločin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona a pre obzvlášť závažný zločin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 1 písm. a) a b) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona z dôvodu nedostatku súhlasu poškodenej právnickej osoby s trestným stíhaním. Minister v podanom dovolaní zdôraznil, že postup prokurátora a vyšetrovateľa, keď nezisťovali súhlas poškodeného s trestným stíhaním podľa § 211 ods. 1 Trestného poriadku, bol správny, lebo súhlas poškodeného sa nevyžaduje, ak je poškodený právnickou osobou, ktorá hospodári s verejnými financiami. Najvyšší súd sa uvedenou dovolacou argumentáciou ministra meritórne vôbec nezaoberal, keďže zistil, že dovolanie bolo v časti smerujúcej proti zastaveniu trestného stíhania pre nedostatok súhlasu poškodeného podané po uplynutí zákonnej lehoty, a preto dovolanie v tejto časti odmietol ako oneskorené. Preto je neakceptovateľné tvrdenie generálnej prokuratúry o nevyužití možnosti najvyššieho súdu judikatúru uvedenú v bode 57 zmeniť.

59. Porovnaním úpravy podľa § 211 Trestného poriadku s úpravou podľa § 163a starého Trestného poriadku (pozri bod 37 a 38, resp. 44 až 46) možno zistiť významný rozdiel. Spočíva v tom, že kým § 211 ods. 2 Trestného poriadku výslovne prikazuje, že ustanovenie ods. 1 sa nepoužije (súhlas poškodeného nie je potrebný), ak takým činom bola spôsobená smrť alebo poškodeným je štát, obec, vyšší územný celok, právnická osoba s majetkovou účasťou štátu alebo právnická osoba, ktorá hospodári s verejnými financiami, zatiaľ ustanovenie § 163a ods. 2 starého Trestného poriadku sa o právnických osobách vôbec nezmieňovalo a jediným dôvodom na nepoužitie ustanovenia § 163a ods. 1 starého Trestného poriadku bolo spôsobenie smrti.

60. Tým, že zákonodarca v ustanovení § 211 ods. 2 Trestného poriadku stanovil ako výnimky z pravidla o potrebe súhlasu poškodeného k trestnému stíhaniu v prípade trestných činov vymenovaných v ustanovení § 211 ods. 1 Trestného poriadku viaceré taxatívne vymenované typy právnických osôb ako poškodených, prinajmenej naznačil, že v prípade ostatných (taxatívne nevymenovaných typov právnických osôb) prichádza do úvahy aplikácia ustanovenia § 211 ods. 1 Trestného poriadku. Zároveň by to mohlo znamenať, že základné právo každého, aby bol stíhaný len spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 17 ods. 2 prvá veta ústavy), by mohlo byť porušené nesprávnym výkladom ustanovenia § 211 ods. 1 a 2 Trestného poriadku.

61. Možno zhrnúť, že generálna prokuratúra síce vysvetlila právny názor o nemožnosti aplikácie § 211 ods. 1 Trestného poriadku na právnické osoby z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich z tohto ustanovenia (ktoré sa dajú nepochybne interpretovať aj tak, že sa vzťahujú iba na fyzické osoby), avšak nijako nevysvetlila problematiku z pohľadu ustanovenia § 211 ods. 2 Trestného poriadku naznačujúceho skôr zásadnú použiteľnosť ustanovenia § 211 ods. 1 Trestného poriadku aj na právnické osoby ako poškodených (okrem taxatívne uvedených výnimiek vyplývajúcich z ustanovenia § 211 ods. 2 Trestného poriadku).

62. Ústavný súd tiež poznamenáva, že vo veci sp. zn. 2 Tdo 74/2018 (pozri bod 58) rozhodoval najvyšší súd na základe dovolania podaného ministrom, ktorý nepotrebnosť súhlasu

poškodenej právnickej osoby vyvodzoval z ustanovenia § 211 ods. 2 Trestného poriadku, keďže tvrdil, že poškodená je právnickou osobou hospodáriacou s verejnými financiami. Neodvolával sa teda na judikát najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tz 11/1999, v zmysle ktorého, a priori, v prípade žiadnej právnickej osoby ako poškodenej sa súhlas na trestné stíhanie nevyžaduje.

63. V ďalšom priebehu trestného stíhania samozrejme nič nebude brániť generálnemu prokurátorovi vlastný právny názor ďalej presadzovať a argumentačne ho doplniť v už naznačenom smere, s ktorým sa dosiaľ vôbec nezaoberal, čo mu sťažovatelia v ústavnej sťažnosti právom vyčítajú. Bude napokon vecou všeobecných súdov posúdiť, či právny názor presadzovaný generálnou prokuratúrou i naďalej obstojí.

64. Z uvedených dôvodov, keďže generálny prokurátor dostatočným a presvedčivým spôsobom nevysvetlil, prečo sa v danom prípade súhlas poškodenej právnickej osoby s trestným stíhaním sťažovateľov nevyžadoval, došlo k porušeniu práv sťažovateľov nebyť stíhaný inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, ako aj na ochranu na inom orgáne Slovenskej republiky podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

K otázke vylúčenia prokurátora z rozhodovania o sťažnosti proti uzneseniu vyšetrovateľa

65. Sťažovatelia sú presvedčení, že o ich sťažnostiach proti uzneseniu o vznesení obvinenia rozhodoval vylúčený prokurátor, keďže predtým sám vydal pokyn na vznesenie obvinenia.

66. Z pohľadu ústavného súdu možno aj túto námietku sťažovateľov považovať za dôvodnú.

67. Formulácia inkriminovaného prípisu špeciálneho prokurátora z 8. marca 2019 adresovaného vyšetrovateľovi je doslovne citovaná v odseku 25. Nepochybné z nej vyplýva, že aj o označených skutkových okolnostiach, ktoré nie sú obsiahnuté v doteraz vydaných uzneseniach o začatí trestného stíhania, treba začať trestné stíhanie a „(treba) viesť trestnú zodpovednosť k osobám prepájajúcim menované firmy pri peňažných transakciách.“ Formulácia „treba začať trestné stíhanie“, ako aj formulácia „(treba) viesť trestnú zodpovednosť k osobám prepájajúcim menované firmy pri peňažných transakciách“ je jednoznačne a nespochybniteľne vyjadreným záväzným príkazom. Neopochybuje sa totiž na vôľu vyšetrovateľa, či začne alebo nezačne trestné stíhanie, resp. či bude alebo nebude „viesť trestnú zodpovednosť“ aj pre označené skutkové okolnosti. Aj keď z použitých formulácií nevyplýva presné znenie skutku a osoby, ktorých sa pokyn týka, je nepochybné, že trestné stíhanie musí byť začaté aj čo sa týka ďalších skutočností a osôb, vo vzťahu ku ktorým dosiaľ vedené nebolo. Inými slovami, vyšetrovateľ bez porušenia obsahu prípisu prokurátora nemohol postupovať (a ani nepostupoval) tak, že by trestné stíhanie (v akomkoľvek rozsahu) pre ďalšie skutkové okolnosti nezačal, resp. nevzniesol obvinenie. To podľa názoru ústavného súdu plne postačuje pre aplikáciu ustanovení § 31 ods. 3 poslednej vety a § 190 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku.

68. Keďže sa podľa týchto ustanovení Trestného poriadku nepostupovalo (čo generálny prokurátor nenapravil), došlo aj tým k porušeniu práv sťažovateľov nebyť stíhaný inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, ako aj na ochranu na inom orgáne Slovenskej republiky podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

69. Vzhľadom na uvedené závery týkajúce sa dvoch najzásadnejších námietok sťažovateľov z pohľadu ústavného súdu už nie je potrebné osobitne sa zaoberať ďalšími námietkami uplatnenými v ústavnej sťažnosti [pozri bod 9 písm. b) a c)].

K ďalším otázkam

70. Podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenie ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody.

71. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

72. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

73. Na základe citovaných ustanovení § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov nebyť stíhaný inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon a na ochranu na inom orgáne Slovenskej republiky podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy postupom generálneho prokurátora v konaní vedenom pod sp. zn. XVI/2 Pz 52/19/1000 a jeho prípisom zo 4. októbra 2019, pričom zároveň tento prípis generálneho prokurátora zrušil (bod 2 výroku nálezu).

74. Podanej ústavnej sťažnosti v časti, ktorou sa sťažovatelia domáhali vrátenia veci generálnemu prokurátorovi na ďalšie konanie a rozhodnutie (pozri bod 17 pod II), nebolo možné vyhovieť (bod 5 výroku nálezu).

75. Ako na to správne poukazuje generálna prokuratúra, v zmysle § 364 ods. 3 Trestného poriadku generálny prokurátor môže zrušiť rozhodnutie podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku do šiestich mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia. Keďže uznesenie špeciálneho prokurátora o zamietnutí sťažností podaných sťažovateľmi proti uzneseniu o vznesení obvinenia bolo vydané ešte 12. apríla 2019, javí sa ako jednoznačné, že zákonná šesťmesačná lehota už dávno uplynula. Za tohto stavu by nemalo zmysel, aby ústavný súd vrátil vec generálnemu prokurátorovi na ďalšie konanie, keďže žiadne ďalšie konanie by už pre uplynutie zákonnej lehoty prebiehať nemohlo.

76. Ďalej nebolo možné vyhovieť požiadavke sťažovateľov na vyslovenie porušenia čl. 49 ústavy postupom generálneho prokurátora v konaní vedenom pod sp. zn. XVI/2 Pz 52/19/1000 a jeho prípisom zo 4. októbra 2019 (bod 5 výroku nálezu).

77. Ústavný príkaz, podľa ktorého len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie, nie je v danej veci dotknutý. V tomto prípade vzhľadom na námietky sťažovateľov sa nerieši otázka, či ich konanie je alebo nie je podľa zákona trestným činom, ale otázka, či sú splnené zákonné podmienky na to, aby bolo trestné stíhanie vedené a aby mohlo byť vznesené obvinenie proti sťažovateľom. Totiž, aj keby konanie sťažovateľov bolo nepochybne trestným činom, vyvstáva otázka, či v prípade nedostatku súhlasu poškodeného sú vôbec títo trestne stíhateľní.

78. Vzhľadom na uplynutie zákonnej šesťmesačnej lehoty ujmu na základných právach, ktorú sťažovatelia utrpeli, už nie je možné úplne napraviť uvedením do pôvodného stavu (vyslovením porušenia základných práv, zrušením prípisu generálneho prokurátora a vrátením veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie). Preto je podľa názoru ústavného súdu namieste priznať sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie ako kompenzáciu dôsledkov, ktoré porušením ich základných práv vznikli a ktoré už inak napraviť nemožno. Vzhľadom na všetky okolnosti prípadu a na princíp spravodlivosti považoval ústavný súd za primerané priznať každému zo sťažovateľov finančné zadosťučinenie vo výške po 1 000 € (bod 3 výroku nálezu).

79. Keďže sťažovatelia požadovali priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške po 5 000 € pre každého z nich, v prevyšujúcej časti (teda čo sa týka 4 000 € pre každého zo sťažovateľov) nebolo možné sťažnosti vyhovieť (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania a záver

80. Sťažovatelia požadovali náhradu trov konania vzniknutých ich právnym zastupovaním, a to vo výške 635,04 €.

81. Ústavný súd považoval za možné priznať náhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľov advokátom, a to za dva úkony právnych služieb v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia a ústavná sťažnosť so zohľadnením skutočnosti, že išlo o spoločné zastupovanie troch osôb) po 244,99 €, ale tiež režijný paušál dvakrát po 9,80 €. Napokon priznal aj daň z pridanej hodnoty vo výške 103,88 €. Úhrmom predstavujú trovy právneho zastúpenia sťažovateľov sumu 611,50 € (pozri bod 4 výroku nálezu).

82. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

83. Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.